

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

IX. De Palore Conjugiorum, cum Juris Ecclesiastici impedimento initorum
ab Hæreticis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62672)

6. & aliorum primi nominis & notæ Interpp. ac DD. communis est sensus.
186. Quare Consuetudini, etiam à Papa specialiter non approbatæ, dummodo ea juxta *c. fin. cit.* rationalis & legitime præscripta sit, nova ejusmodi impedimenta introducendi vim cum Navarro *Manual. cap. 22. n. 83.* generaliter & merito tribuunt *cit.* Suarez *cap. 19. n. 26* Sanchez *disp. 4. n. 11.* Palao *Tract. & disp. 3. p. 4. §. 2. n. 11.* Perez *disp. 21. sect. 6. n. 5.* & Gonzalez *in c. 1. hâc Rubrica n. 22.* partim propter textum *c. 1. cit.* junctâ Glosâ *V. Lege & c. Super eo cit.* ubi, an personæ aliquæ conjungi valeant, aut secus, Metropolitanæ & vicinarum Ecclesiarum consuetudo, quæ viget: non etiam, an ista à Sede Apostolica approbata, vel ejus violatio cum scandalo conjuncta sit, inquiri jubetur; partim verò; quòd consuetudine, quæ rationi congrua & legitime præscripta est, antiquum Jus abrogari & novum introduci posse, generalis Regulæ instar desumatur ex *c. fin. cit.* eaque novum Festum, Jejunium, inhabilitatem ad beneficium introduci posse, passim receptum sit apud DD. Cur non etiam nova impedimenta, obstantia valori conjugiorum? cum huic non adverteretur; quòd ea constituendi potestas Sedi Apostolicæ reservata, vel soli immediatè concessa sit à Christo; quia reservatio & concessio ista solummodo excludit potestatem legislativam Secularem & Ecclesiasticam, Papali inferiorem. Non etiam Consuetudinem rationabilem & legitime præscriptam: cui ea vis *c. cit.* satis stabilitur.
187. Non majorem vim habet contra eam allata ratio; quia eidem consuetudini, sicut Festum aut Jejunium, sic etiam impedimentum Matrimoniale tollendi vim cum Innocentio *in c. 1. cit. in fine*, haud agrè Sanchez *cit. disp. n. 14.* & alii con-

cedunt, permoti partim *arg. s. 1. c. Super eo & c. fin. cit.* in iisque fundatâ Regulâ generali: partim verò; quòd ejusmodi impedimenta tolli valeant: imò aliqua sublata aut restricta sint lege Ecclesiasticâ, *c. Non debet 8. de Consang. & Affinit. & à Trident. Sess. 24. cap. 3. & 4. de Ref. Matr.* quam, quæ rationabilem reddunt, novæ causæ & circumstantiæ, rationabilem etiam reddere valent consuetudinem, per tradita à Sylvestro *V. Consuetudo, q. 1. n. 2.* & Rocho de Curte *l. cit. f. 2. n. 15.*

Neque admodum urget *c. Quòd super cit.* textus; quia intelligendus est de Consuetudine, non congrua rectæ rationi, vel non legitime præscripta, ut probè advertit Palao *cit. §. 2. n. 5.* cum, quæ ita præscripta & rationalis est, habeat vim legis, *c. fin. cit.* & pro ista suscipiatur, *can. Consuetudo cit.* Gonzalez *in c. Quòd super cit. n. 2.*

ARTICULUS IX.

De valore Conjugiorum, cum Juris Ecclesiastici impedimento initorum ab Hæreticis.

SUMMARIUM.

189. Invalidè hi contrahunt cum Naturalis & Divini,
 190. Voti solennis,
 191. Et secundùm multos cum quorundam Ecclesiastici Juris impedimento:
 192. Quocum inira pro validis alii habent,
 193. Vi Consuetudinis,
 194. Legitimò tempore præscripta,
 195. Et non deficientis in consensu legislatoris,
 196. Vel rationabilitate,

197. *Atque Orthodoxorum moribus recepta:*
 198. *Hæreticos tamen Ecclesia Obedientia non subtrahentia,*
 199. *Et non adversantis Juri Naturali vel Divino.*
 200. *De illis sensu Authoris.*

189. **E**X proximè propositæ dubitationis Resolutione lucem non modicam accipit, sub seculi decimi sexti finem & superioribus annis lapsi decimi septimi initium moveri captum dubium ingens, maximè que momenti & usûs in provinciis Septentrionalibus frequentis controversia de valore conjugiorum cum dirimente, sed Juris merè humani, impedimento contractuum ab & inter Hæreticos, *Cum Humani*, inquam sive Ecclesiastici; quia cum Naturalis & Divini Juris impedimento ab ipsis inita, perinde, ut quæ ita contrahuntur ab Orthodoxis, irrita nullaque esse, nemo, est, qui in dubium & quæstionem vocet.

190. Ea etiam, quæ à Religione & Ordine sacro Apostatæ ad hæreticos transeunt cum seductis & secum abductis Catholicis vel cum A catholicis fæminis sacrilegè ineunt, viribus ac valore destitui, DD. Orthodoxorum olim hodiè que constans & certa doctrina est; quòd, ut alia omittam, eis non suffragetur ulla Consuetudo; cum ejusmodi Apostatarum ad Ecclesiæ gremium reverforum conjugia semper, itaque dissolvantur; ut non solum ipsi statim abstrahantur à consortio uxorum: sed his quoque ad Catholica sacra redeuntibus vel transeuntibus nova conjugia cum aliis viris permittantur, luculentò indicio nullitatis matrimoniorum, antè cum Apostatis initorum; cum, si ista fuissent valida, mulieribus ad alia & meliora vota transitus

permitti, viris, quibus antè copulatæ fuerunt, viventibus, non potuisset, *arg. c. Accepisti 2. c. fin. de Sponsa duor. c. Quanto 7. c. Gaudemus 8. de Divortio &c.*

Quare dubitatio & quæstio solummodo est de valore conjugiorum, quæ inter hæreticos cum aliis, Juris merè Ecclesiastici & in eorum terris non receptis, impedimentis dirimentibus coalescunt. Quam quæstionem etiam, postquam Hæresis in Germaniæ compluribus & circumjectis provinciis Septentrionalibus plenè invaluit, resolvere, imò lucubratione aliqua attingere, nemo ausus est ante Leonardum Lessium. Hunc etiam secuti DD. inter se non parùm discordes, de ea satis ambigè, miraque varietate sentiunt & loquuntur.

Et ejusmodi quidem Conjugia valore omnino destitui, cum eodem Lessio in *Austriaco Lib. 2. de Præscript. casu 1.* sentit Busenbaum *Medulla Lib. 6. Tract. 6. cap. 3. dub. 1. in fine* & latè defendit Gobat *Experient. Tract. 9. n. 49. & Appendic. 15. à n. 88.* pro sua hac Opinione allegans judicium Facultatis Theologicæ Celeberrimæ Universitatis Viennensis, ad quæstionem ab Archiducali Regimine Austriæ 18. Maij 1655. de iis sibi propositam, ea esse invalida, respondentis.

Ratio, quæ eorum valor impugnetur, præcipua est; quia Hæretici, hoc ipsò, quòd per Baptismi lavacrum Ecclesiam ingressi sint, istius jurisdictioni subiciuntur, ejusque legibus adstringuntur; suæque in erroribus pertinaciæ & recessu ab obedientia ab earum obligatione non eximuntur, ex doctrina Belarmini *de Justificat. Lib. 4. cap. 1.* & Suarez *Lib. 4. de LL. cap. 19. n. 2.* & cum non appareat ratio, cur Connubialibus minùs, quàm aliis ejus legibus adstringantur, contra eas ab ipsis inita conjugia

conjugia valore destituentur. Quæ ratio

Confirmatur; quòd Hæreticos à legibus Ecclesiæ Connubialibus non eximat ipsis contraria Provinciarum Consuetudo; quia ad hanc, ut Ecclesiæ Legibus prævaleat eisve deroget, necessarius est Principis, sive supremi ejusmodi legum Conditoris consensus, Panormit. in c. fin. de Consuet. n. 13. Sylvester V. Consuetudo q. 3. & cit. Suarez Lib. 7. cap. 13. n. 1. qui in Consuetudinem ab Heterodoxis introductam, & Sanctionibus Ecclesiasticis contrariam consentire præsumi nullâ ratione potest; cum enim illi sint subditi Ecclesiæ rebelles, ullum istius favorem & in Consuetudinem, suis illarum legum transgressionibus introducendam, consensum non merentur. Cui confirmationi non parùm roboris addit declaratio S. Congreg. Cardd. Tridentini Interpp. Episcopo Tricariensi, Sedis Apostolicæ ad Belgas Legato 19. Januarii 1605. inter alia disertè rescribentis, *Hæreticos quoque, ubi Decretum Sess. 24. cap. 1. de Res. Matrim. est publicatum, Teneri talem formam observare: & propterea etiam ipsorum Matrimonia absque forma Concilii, quamvis coram Ministro Hæretico vel Magistratu loci, contracta, nulla atque irrita esse.* Cùm ergo non sit ulla ratio, cur irrita potius sint conjugia, quæ ab Hæreticis contra cit. cap. 1. Decretum, quàm quæ contra alias Sanctiones Ecclesiasticas, clausulâ irritante munitas, contrahuntur: sicut, quæ aliter, quàm coram proprio Parocho, sic etiâ quæ cum alio Juris Ecclesiastici impedimento contrahuntur, irrita erunt, arg. e. Translato 3. de Constitut. §. 1. Si libertam 28. C. de Nuptiis. Ita isti. Contra quos,

Proposita Heterodoxorum conjugia valida esse, defendunt Petr. Mar-

chantius Tom. 3. Tribunal. Sacrament. Tract. 1. tit. 6. concl. 4. Bonagratia Summa Q. Q. Regular. discept. de Matrim. Hæret. §. 8. qui tamen propter Cardinal. declarat. in contrarium in sua Opinione firmus non est & Henricus Mair de Matrim. Sacram. n. 67. pro se allegans Simonem Felicem Moralis scientiæ eximium Doctorem. Pro eorundem valore, teste cit. Gobat n. 32. non obscure stant Tannerus Tom. 4. disp. 8. q. 3. n. 122. Laiman. Lib. 5. Tract. 10. p. 2. cap. 4. n. 7. & Dicastillo de Matrim. disp. 3. dub. 10. dum valida esse docent conjugia ab Hæreticis, absente loci parochio Catholico contracta.

Fundamentum DD. istorum præcipuum & fere unicum est; quòd sanctionibus Ecclesiæ Connubialibus, quoad vim irritandi matrimonium, moribus sive contrariò non-ufu & Consuetudine non hæreticorum duntaxat, sed Orthodoxorum quoque sit derogatum, & Consuetudinarium jus inducendum conditionum jam nulla desideretur: & imprimis cum actuum frequentia diuturnitatem temporis concurrere, exploratum omnino sit, cum in Germania nostra & cæteris provinciis Septentrionalibus non decem tantùm & longissimò quadraginta annorum spatio, imò seculò integrò & longiori tempore matrimonia cum Ecclesiastici Juris impedimentis absque nullitatis existimatione suspicionèque liberè ineanantur ab hæreticis: & inita ex iisque susceptæ proles legitimæ ab ipsis quoque Catholicis habeantur: & quamvis Nobiles & Equestres præsertim familiæ, ne à sequiori & cum illegitimè natis inito connubio labem accipiant, sollicitè caveant, nullò tamen ejus metu conjugia ineanant cum iis, quorum parentes & majores alii contra sacrorum Canonum præscriptum fuerè copulati: similique modò, licet in-

justis

195. iustis nuptiis procreati ab officiis honorificis & publicis muneribus, à beneficiis Ecclesiasticis, & Metropolitanarum Cathedralium & quarundam etiam Collegiarum Ecclesiarum dignitatibus & Canonicatibus magnò rigore arceantur, ad hæc tamen & illa faciliè admittantur, quorum parentes, insuper habitis Ecclesiastici juris impedimentis, conjugia injerunt. Neque in eo, quod DD. isti propugnant Jure consuetudinario Principis sive legislatoris consensus aut rationabilitas desideratur. Ille quidem; quia ad consuetudinem necessarius non est Principis consensus Personalis, sed sufficit Legalis sive Juridicus, qui per leges & canones consuetudinarios habetur, ut cum Panormit. cit. n. 13. Rocho de Curte in s. fin. cit. f. 4. n. 14. docent cit. Suarez cap. 13. à n. 6. & Sanchez Lib. 7. disp. 4. n. 11. & 15. & dictum est Lib. 1. Tit. 4. n. 27. quibus contrarius & sanctionibus Ecclesiæ connubialibus quoad irrationem deroganti consuetudini vim adimens Papæ consensus ullò jure non est expressus. 196. Ista verò sive rationabilitas; quia, sicut solemnitate aliquam ad rei Ecclesiæ immobilis alienationem Jure præscriptam, v.g. Capituli subscriptionem, longissimo tempore non observatam, tandem tolli, eaque non interveniente, celebratam alienationem subsistere, juxta dicta Lib. 3. Tit. 10. n. 13. sic eodem tempore in aliquibus provinciis Septentrionalibus continuatò non usu merè Ecclesiasticorum canonum nuptias irritantium vim, ex iisque proveniente conjugiorum nullitatem cessare, non alienum à ratione & publicè expediens videtur non solum; quòd eorum, ex quibus ista provenit, canonum observantia sperari jam non possit: sed vel maximè; quòd eorum quoad irritandi vim cessatio conferat ad conservationem pacis & tranquil-

litatis publicæ inter Acatholicos & Orthodoxos, & illorum ad Ecclesiæ gremium faciliorem reductionem: quarum illa sæpe adduceretur in discrimen, & ista multò difficilior foret, si ea, de quibus sermo est, hæreticorum conjugia pro incestis & inutilibus, ex iisque procreatæ proles pro spuris & illegitimis, officiorum & munerum publicorum in seculari, dignitatum aliorumque beneficiorum & sacre Ordinationis incapacibus in Ecclesiastica Republica haberentur.

Atque huic suæ rationi non leve robur addunt allegatione Praxis observatæ in Palatinatùs aliarumque Germaniæ nostræ provinciarum ad ovile Christi reductione: in qua defudantes clericos Seculares & Regulares de dissolvendis aut impetrata dispensatione renovandis ejusmodi conjugis laborasse, aut multum sollicitos fuisse, non constat: quantumvis non pauca à reductis, dum Lutheri aut Calvini dogmata sectarentur, cum diversis Ecclesiastici Juris impedimentis contracta fuisse, extra omne dubium sit.

197. Neque rationem hanc convellit aut infirmit Primò; quòd secundum eam Hæretici ab Ecclesiæ obedientia exempti planè essent in omnibus, in quibus ejus legibus & Constitutionibus stabiliter contraveniunt; quia illatio hæc in multis, & imprimis quidem in eo peccat; quòd ex mente DD. eam deducunt, legibus Ecclesiæ Connubialibus derogatum, supponat etiam quoad obligationem, quam DD. illi relinquunt intactam. Deinde; quia ab una vel pluribus particularibus Ecclesiæ legibus ad omnes illata assertio generalis communibus Juris & ipsius etiam Dialectices Regulis adversatur, eique minimè locus est in materia Legali; quòd, per viam Consuetudinis sicut unam vel plures, certum aliquem actum spectantes, Canonicas & Legales sanctiones ab-

nes abrogari eisve derogari, ex *c. fin. & l. De quibus cit.* exploratum est, sic omnes ejusmodi sanctiones tolli posse, uno ore omnes inficiuntur; cum ulius Consuetudinis ac præscriptionis vi subditos ab Obedientia eximi, nec Jus *c. Cum non liceat 12. de Præscript.* nec ratio permittat; ne evacuatis legibus omnis disciplina evanescat & Ecclesiastica terrenaque Respublica in nihilum redigatur, *c. Cum inter 5. de Consuet.* Demum; quia illatione illa impetita consuetudo particularis quoad conjugiorum valorem & ex iis susceptarum prolium legitimos natales firmata est moribus usque ipsorum Orthodoxorum, illa pro justis & ista pro legitimis habentium in provinciis, in quibus hæretici Catholicis permixti degunt.

199. Neque secundo; quod Constitutio-
nibus Ecclesiasticis scienter controvenientium consuetudo irrationabilis sit; cum ea Naturali & Divino juri adversetur. Non, inquam, etiam hoc deductam rationem infirmat; quia, esto legitimi superioris ordinationi cum pertinacia resistere Juri illi utrique: neutri tamen immediate repugnat nuptiarum cum impedimento, Jure solum Ecclesiastico dirimente, initarum valor, & ipse etiam contractus hoc ipso; quod impedimentum Jure humano proditum sit: & si hujusmodi valor & contractus Juri illi ita repugnaret, omnis actus contra legem humanam irritantem gestus ejusque valor Naturali & Divino Juri adversaretur: humanæque legi contraria Consuetudo quæcunque tanquam juri illis contraria penitus excluderetur, contra *c. fin. & l. De quibus cit.* textus & communem sensum DD.

Neque tertio eam convellit; quod contrarii mores utentium debeant esse rationabiles: tales autem hæreticorum mo-

res non sint, cum; quia ad Consuetudinem contra legem eaque inductam nullitatem non exigitur; ut actus, quorum frequentatione introducitur, bonâ fide & sine peccato sint continuati, per tradita *Lib. 1. Tit. 4. à n. 35.* tum verò; quia propositam consuetudinem ipsa ejus ad faciliorem hæreticorum conversionem pacisque & tranquillitatis publicæ conservationem conducentia satis rationabilem reddit. Alia, quæ deductæ rationi apponuntur: facile diluuntur ex Juris non-scripti principiis *cit. Tit. 4. traditis*, in quæ pleraque impingunt.

Ne autem ita roborata posteriori Opinioni pro priore allata obitent; ea DD. illius assertores variè enervant: & imprimis hæreticos suo quidem in errorem lapsu pertinaciæque & in Christi Vicarium inobedientia poenas potius quam favorem aliquem promeritos, etiam ipsi pronuntiant: miserationem tamen non indignos censent; quod ipsi magnam partem hodie, se errare & Ecclesiæ jurisdictioni ac legibus subjectos, inculpabiliter ignorent.

Deinde hæreticos, sicut à cæterarum, sic etiam à Connubialium Ecclesiæ legum obligatione non eximunt: ut, sicut antiquo Jure contrahentes matrimonia clandestina, licet ista subsisterent, secundum Trident. *Sess. 24. cap. 1. pr. de Res. Marrim.* sic etiam hæretici contra sacrorum canonum præscriptum copulati, seclusâ obligationis ignorantia peccent: licet ipsorum conjugia vi Consuetudinis subsistant. Valorem autem istorum & ex iis susceptarum prolium legitimitatem non hæreticis magis quam rei Orthodoxæ favorabilem, ajunt hoc ipso; quod eò stabilietur publica tranquillitas, & illorum ad Catholica sacra reductio expeditior reddatur.

Præterea ad ejusmodi consuetudinem ne-

nem necessarium Principis sive legislatoris Ecclesiastici consensum saltem tacitum non desiderari, asserunt; quod is per sacros canones, rationabilem & legitime præscriptam consuetudinem, etiam quæ Juri Positivo derogat, generaliter approbantes, satis habeatur: & non extet Constitutio Apostolica, quæ sanctionibus Ecclesiæ connubialibus deroganti Consuetudini specialiter resistat.

Demum relatâ Cardinalium declaratione, etiam si ea in forma authentica exhiberetur, plus non evinci volunt, quàm *cap. 1. cit.* decretò in provinciis, in quibus publicatum est, affici hæreticos: non etiam Consuetudini ademptam efficaciam ipsi aut aliis sanctionibus Canonice in aliquibus provinciis derogandi, si cut eis derogatum est in Gallicanis.

200. Ex duabus his Opinionibus, licet probabilis ac tuta utraque, & posterior, ratione Jurisque principiis generalibus spectatis, potior videatur, Controversiæ tamen decisionem Apostolicam, quæ ea propter rei gravitatem & casuum frequentiam dignissima est, humiliter expectare, quàm de ea certi aliquid statuere consultum reor.

ARTICULUS X.

De Matrimonio inito Errore, Dolove obtento.

SUMMARIUM.

201. *Errore inita conjugia irrita sunt;*
202. *Propter defectum consensûs:*
203. *Qui in inito sub conditione impossibili,*
204. *Et presumpso matrimonio non consideratur.*

205. *Et omnino necessarius est.*
206. *Non omnis error dirimit matrimonium:*
207. *Sed versans circa individuum personæ:*
208. *Propter quem initio nullum fuit conjugium Patriarchæ Jacob cum Lia:*
209. *Etsi uterque à culpa valeat excusari.*
210. *Talis error conjugium dirimit Jure Naturali:*
211. *Etsi non obstat valori Benedicti-
onis,*
212. *Aliorum Sacramentorum,*
213. *Et Contractuum.*
214. *Error Qualitatis in personam redundantis,*
215. *Non alterius, conjugium dirimit.*
216. *Disparitas inter conjugium initum Errore & Metu:*
217. *Inter illud & Sponsalia,*
218. *Ceterisque contractus.*
219. *Consensus alligatus qualitati, hanc exigit.*

Errone Matrimonium dirimi, sicut 201. certa omnium sententia, ita communi DD. ferè omnium calculò approbata ratio est; quòd Matrimonium solo consensu contrahi pronuntiatum, Alexandri III. *c. Cum locum 14. de Sponsal. & Matrim. & Juris Regula sit, Nuptias non concubitus, sed consensus facit, l. Nuptias 30. ff. de R. J.* Errantis autem, ac proinde conjugium Errore 202. contrahentis, nullus sit consensus nec voluntas, *l. Cum testamentum 8. & l. Non idcirco 9. C. de J. & F. Ignorant.*

Hujus tamen, quantumvis gravissima, rationis vis non parùm infringi videtur 203. decisione *c. fin. de Condit. apposit.* cujus *V. Licet*, Gregorius IX. apertè stat pro valore conjugii, initi sub conditione impossibili: